
МИТНЕ ПРАВО

Брачук А.О.,
аспірант кафедри
морського та митного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(м. Одеса, Україна)

УДК 339.543 (71+73+94)

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ «ЄДИНОГО ВІКНА» ДЛЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

У даній статті розглядаються особливості запровадження міжнародно-правових стандартів системи «єдине вікно» для зовнішньої торгівлі у національних законодавствах. Дається характеристика загальних принципів створення національного законодавства у даній сфері, визначена у рекомендаціях ООН СЕФАКТ, включаючи: основні питання, що потребують правового регулювання, застосування чек-листів для аналізу діючого законодавства, визначення компетенції урядових агентств відповідальних за організацію «єдиного вікна» та принципи взаємодії з іншими залученими урядовими агентствами. Аналізується законодавство та практика запровадження «єдиного вікна» у таких країнах, як Австралія, США та Канада. Акцент робиться на можливості існування різних моделей правового регулювання «єдиного вікна» та наявності загальних обов'язкових елементів такого регулювання. Окремо відзначається важлива роль узгодження відносин між залученими урядовими агентствами шляхом укладання міжагентських угод та меморандумів.

Ключові слова: сприяння торгівлі, «єдине вікно», митні процедури, інформаційно-комунікаційні технології, митне законодавство, митний контроль.

Anastsiia Brachuk. The Organization and Legal Regulation of the Single Window for the International Trade in the Foreign Countries. – Article.

The present article provides the review of the peculiarities of the international legal standards concerning the Single Window for foreign trade and their introduction to the national legislation. The description of the general principles for the national legislation in this field, as the recommendations of the UN/CEFACT define, is given, including: the main issues requiring legal regulation, the use of checklists for existing legislation analysing, the definition of the Government agencies' responsible for the organization of the «Single Window» competence and the principles of interaction with other involved government agencies. The law and practice of implementing the Single Window of such states as Australia, the United States and Canada are analyzed. The emphasis is made on the existence of different models of legal regulation for the «Single Window» and on the existence of common mandatory elements of such regulation. Besides, the important role of the coordination relations between the involved government agencies through the conclusion of interagency agreements and memoranda is highlighted.

Keywords: trade facilitation, Single Window, customs procedures, information-communication technologies, customs legislation, customs controls.

Брачук А. О. Организация и правовая регламентация «единого окна» для внешней торговли в зарубежных странах. – Статья.

В данной статье рассматриваются особенности внедрения международно-правовых стандартов системы «единое окно» для внешней торговли в национальных законодательствах. Дается характеристика общих принципов создания национального законодательства в данной сфере, определенных в рекомендациях ООН СЕФАКТ, включая: основные вопросы, требующие правового урегулирования, применения чек-листов для анализа действующего законодательства, определение компетенции правительственных агентств ответственных за организацию «единого окна» и принципы взаимодействия с иными задействованными правительственными агентствами. Анализируется законодательство и практика внедрения «единого окна» в таких странах, как Австралия, США и Канада. Акцент делается на возможности существования разных моделей правового регулирования «единого окна» и наличии общих обязательных элементов такого регулирования. Отдельно отмечается важная роль согласования отношений между задействованными правительственными агентствами путем заключения межагентских соглашений и меморандумов.

Ключевые слова: содействие торговле, «единое окно», таможенные процедуры, информационно-коммуникационные технологии, таможенное законодательство, таможенный контроль.

Вступ

Одним з ключових інструментів реалізації принципу сприяння торгівлі вважається запровадження системи «єдине вікно» для зовнішньоекономічної діяльності. Починаючи з 1 лютого 2018 р. Державна

фіскальна служба України (ДФС) почала у повному обсязі реалізацію принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю [1]. Крім того, 5 квітня 2018 р. Верховною Радою України у першому читанні було прийнято законопроект № 7010 про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України. Таким чином Україна продемонструвала значний прогрес у запровадженні міжнародно-правових стандартів у питаннях сприяння торгівлі. Разом з тим, практична реалізація проекту «єдине вікно» пов'язана із необхідністю вирішення низки проблем, як організаційного, так і правового характеру, вирішення яких потребує аналізу та урахування зарубіжного досвіду в цій сфері.

Проблематика використання зарубіжного досвіду та найкращих практик у організації митної справи розглядалася вітчизняними правниками як у загальному аспекті (Б. А. Кормич) [2], так і безпосередньо у питаннях організації «єдиного вікна» (О. Платонов) [3]. Крім того, деякі питання запровадження «єдиного вікна» знайшли своє відображення у роботах таких дослідників і практиків митної справи, як Ю. Куньов, В. Науменко, А. Макаренко, В. Пашко тощо. Але, як правило, акцент у вищезазначених роботах робився на міжнародно-правових стандартах, у той же час питання реалізації таких стандартів в національних законодавствах залишалися поза увагою. Тож, завданням даної статті є аналіз структури та механізмів правового регулювання системи «єдине вікно» в законодавстві таких країн, як Австралія, США та Канада та визначення типології та спільних рис національних підходів до даного питання.

I. Міжнародні стандарти формування правового регулювання «єдиного вікна»

Наявність декількох можливих моделей функціонування «єдиного вікна» обумовлює значну національну специфіку у створенні подібних систем окремих держав. Так, станом на 2014 р. згідно з даними Всесвітнього банку система «єдине вікно» тією або іншою мірою працювала у 73 країнах світу [4, р. 39]. У 2015–2016 рр. до цього переліку додалося ще 9 країн [5, р. 170–187].

Якщо розглядати процес формування правової основи національних систем «єдине вікно», то можна констатувати, що у більшості випадків, він в цілому вкладається у послідовність дій, запропоновану у Рекомендації № 35 *UN/CEFACT*, та включає такі етапи, як:

- проведення дослідження з метою визначити належний перелік заходів, які необхідно застосувати для вирішення правових питань, пов'язаних з національним або транскордонним обміном торговельною інформацією потрібною для функціонування «єдиного вікна»;

- використання чек-листа та керівних принципів *UN/CEFACT* для забезпечення включення до плану найбільш поширених правових проблем щодо національного та транскордонного обміну торговельною інформацією;

- внесення змін до діючого законодавства, правил та директив, якщо це необхідно для вирішення визначених правових проблем та прогалин;

- використання міжнародних стандартів, міжнародних правових інструментів та інструментів м'якого права, за наявності, на протязі усього процесу створення юридично сприятливого середовища для «єдиного вікна міжнародної торгівлі» [6, р. 3].

Вищезгаданий чек-лист, наведений у Рекомендації № 35 *UN/CEFACT*, є доволі об'ємним та включає дванадцять позицій: 1) створення правової бази «єдиного вікна»; 2) визначення організаційної структури; 3) належні процедури ідентифікації, аутентифікації та авторизації; 4) визначення суб'єктів владних повноважень, які можуть вимагати інформацію з «єдиного вікна»; 5) визначення випадків, умов, правил та суб'єктів між якими розповсюджується інформація з «єдиного вікна»; 6) встановлення механізму захисту інформації; 7) визначення обов'язків осіб та заходів щодо забезпечення достовірності та цілісності інформації; 8) встановлення відповідальності за недостовірність даних у «єдиному вікні»; 9) створення механізму вирішення спорів; 10) забезпечення процедур архівування інформації; 11) вирішення питань інтелектуальної власності щодо відповідних баз даних; 12) вирішення можливих проблем з конкуренцією та антимонопольним законодавством.

Як ми бачимо, фактично, більшість питань, пов'язаних зі створенням правової основи функціонування «єдиного вікна» розподіляються на дві окремі групи. По-перше, це організаційно-процедурні питання, які стосуються організації функціонування «єди-

ного вікна» та здійснення за його допомогою відповідних адміністративних процедур. По-друге, це питання електронного документообігу та захисту даних, як визначають правовий статус, захист та права суб'єктів щодо інформації, які містяться у системі «єдине вікно».

II. Правові основи системи «єдине вікно» в Австралії

На сьогодні, одним з найбільш успішних прикладів організації системи «єдине вікно» вважається досвід Австралії. Зокрема, це стосується своєчасної реалізації стратегії змін до законодавчого регулювання митних процедур з метою використання відповідних інформаційно-комунікаційних технологій. Такі зміни були запроваджені з прийняттям законодавчого акту під назвою «Біль про поправки та скасування митного законодавства (Модернізація міжнародної торгівлі)» 2001 р. (*Customs Legislation Amendment and Repeal (International Trade Modernisation) Bill 2001*) [7].

Фактично, для створення правової основи запровадження «єдиного вікна» в Австралії зазначеним актом встановлювалися три блоки правових норм: 1) норми, спрямовані на покращення додержання митного законодавства; 2) встановлення відповідальності за правопорушення, пов'язані із наданням інформації; 3) норми, що регулюють порядок надання електронної імпортової та експортної інформації.

Зокрема, в рамках заходів щодо покращення дотримання митного законодавства було уточнено повноваження митної служби щодо моніторингу та аудиту імпорту та експорту товарів, з акцентом на дії з електронною інформацією. До звичайних повноважень австралійської митної служби щодо здійснення митного огляду було додано повноваження щодо використання обладнання для перевірки інформації (*Sec. 214AA(2)*) та повноваження щодо копіювання інформації, знайденої за допомогою відповідного обладнання (*Sec. 214AA(3)*). При цьому зазначені повноваження стосуються перевірки та використання «будь-яких облікових, бухгалтерських, обчислювальних та інших операційних систем, які можуть використовуватися для створення або запису інформації чи документів, які можуть бути передані митниці». Крім того, було встановлено правовий статус відповідних офіцерів з моніторингу та відповідальність за пошкодження електронного обладнання суб'єктів ЗЕД.

Як вже зазначалося, окремий блок змін до митного законодавства згідно з актом 2001 р. стосувався встановлення відповідальності за правопорушення, пов'язані з електронним декларуванням та функціонуванням системи «єдине вікно». До переліку таких правопорушень входять: ненадання відповіді на запитання (*Sec. 243SA*), невиконання вимоги щодо створення документу або запису (*Sec. 243SB*); неправдива або така, що вводить в оману заява, яка призвела до несплати мита (*Sec. 243T*); неправдиві або такі, що вводять в оману заяви у звітах про вантаж, або звітах про прибуття транспортного засобу (*Sec. 243V*) тощо.

Нарешті, остання група норм, яка встановлювалася для організації роботи «єдиного вікна» в Австралії стосувалася порядку надання митниці імпоротної та експортної інформації. Зокрема, визначався обов'язок керівника митної служби «створювати та підтримувати такі інформаційні системи, які необхідні для того, щоб особи мали можливість електронної комунікації з митницею» (*Sec. 126D*). Крім того, встановлювався перелік комунікаційних стандартів та операцій, які підлягали оприлюдненню в офіційних виданнях, а відповідним повідомленням митниці надавався статус офіційних актів. Зокрема, до відповідного переліку (*Sec. 126DA*) було віднесено:

- вимоги інформаційної технології, яким повинні відповідати особи, які бажають здійснювати електронну комунікацію з митницею;
- дії, які особа повинна вчинити з метою верифікації отримання електронної інформації митницею;
- вимоги інформаційної технології, які підлягають дотриманню, щоб забезпечити визнання підпису особи, що подається митниці разом з електронною інформацією;
- вимоги інформаційної технології, які підлягають дотриманню під час подання митниці електронних документів.

Надалі визначалися особливості виконання окремих митних процедур (імпорт, експорт, транзит тощо) при електронній формі комунікації з митницею та окремі положення до таких процедур, що здійснюються щодо товарів з країн *АСЕАН*, для яких передбачені додаткові правила щодо обміну інформацією.

Крім того, особливістю реалізації системи «єдиного вікна» є застосування Стандартизованого набору даних (*The Standardised Data Set (SDS)*), запровадження якого на основі рекомендацій ВМО розпочалося з 2005 р.

III. Інформаційна система міжнародної торгівлі США

Формування правових основ функціонування системи «єдине вікно» у Сполучених Штатах Америки відбувалося в рамках заходів щодо підвищення безпеки морських портів, що є цілком логічним, з огляду на те, що понад 90% всього американського імпорту та експорту відбувається саме морським транспортом. З цією метою у 2006 р. Конгресом США було видано «Акт щодо безпеки та надійності для кожного порту» (*Security and Accountability For Every Port Act of 2006*) або, за скороченою назвою, Акт безпеки портів (*SAFE Port Act*) [8]. Поміж іншого, Акт безпеки портів приділяв увагу таким аспектам, як безпека ланцюга постачання (Розділ II) та ресурси і нагляд з боку урядових агенцій (Розділ IV). Відповідно до положень ст. 405 (*Sec. 405*) Розділу IV Державне казначейство США зобов'язувалося запровадити Інформаційну систему міжнародної торгівлі (*International Trade Data System* – *ITDS*) – ІТДС, метою якої є «ліквідація зайвих вимог щодо інформації для ефективного регулювання ходу торгівлі та ефективного застосування законів та правил щодо міжнародної торгівлі шляхом створення єдиної портової системи, що управляється Митною та Прикордонною службою США для збору та розподілу стандартизованих даних щодо імпорту та експорту, які вимагаються всіма залученими федеральними агенціями».

При цьому, всі федеральні агенції, «які вимагають документацію для розмитнення або ліцензування імпорту або експорту товарів» зобов'язані приймати участь у ІТДС, а виключення з цього зобов'язання можуть надаватися лише з міркувань національних інтересів США.

Нарешті, вищезгадана ст. 405 приділяє особливу увагу координації між агенціями щодо функціонування та використання ІТДС, відповідальність за що покладена на Секретаря Державного казначейства США, для чого було створено спеціальний орган – Міжагенційний комітет управління (*Interagency Steering Committee*), до складу якого крім Секретаря Казначейства входять керівники всіх агенцій, що приймають участь у ІТДС. До основних функцій даного Комітету належать:

– встановлення шляхом консультацій із задіяними агенціями стандартного набору даних, що підлягають збиранню, зберіганню та поширенню в ІТДС у відповідності до законодавства, що застосовується до збирання та захисту інформації щодо імпорту та експорту;

– забезпечення відповідності набору даних ІТДС зобов'язанням США в рамках ВМО та СОТ.

Крім того, важливими є положення, згідно з якими Президент США зобов'язаний подавати Конгресу щорічний звіт щодо процесу запровадження ІТДС, а сама система ІТДС називається «важливим пріоритетом Федерального Уряду».

Фактичний запуск ІТДС відбувся після прийняття акту Президента США «Упорядкування імпорتنих/експортних процедур для американського бізнесу» (*Executive Order “Streamlining the Export/Import Process for America’s Businesses”*) [9] від 19 лютого 2014 р. Саме у цьому акті ІТДС вперше називається «засобом електронного інформаційного обміну, або «єдиним вікном» через яке бізнес буде передавати дані, що вимагаються залученими агенціями для імпорту та експорту товарів» (*Sec. 3*).

Вищезазначеним актом вдосконалювалася система координації та управління ІТДС. Так, було розширено повноваження Ради Директорів ІТДС (*ITDS Board of Directors*), яка виконує функції Міжагенційного комітету управління згідно з Актом безпеки портів 2006 р. Зокрема, до його повноважень включено:

- оприлюднення графіку розвитку ІТДС та пов'язаних з цим планів та розкладів окремих агенцій;
- координацію заходів щодо укладання угод, меморандумів та інших документів між агенціями з метою встановлення процедур та директив для безпечного обміну та захисту інформації між агенціями (*Sec. 3 (e)*).

Крім того, було створено Виконавчу раду прикордонної інтеграції (*Border Interagency Executive Council*) під керівництвом Секретаря з внутрішньої безпеки (*Secretary of Homeland Security*), наділену широкими повноваженнями щодо розвитку системи «єдиного вікна» (*Sec. 4*), до яких, зокрема, належать:

- створення спільних принципів та методів управління ризиками для агенцій пов'язаних з контролем та випуском товарів на кордоні;
- розвиток політики та процесів щодо покращення та пришвидшення перегляду електронної інформації різними агенціями;
- визначення способів зменшення витрат федеральних агенцій шляхом ліквідації зайвих процедур або шляхом максимального використання можливостей Автоматизованого комерційного середовища;

- визначення потреб бізнесу у розвитку веб-інтерфейсів для ІТДС;
- заохочення інших країн у розвитку подібних систем «єдиного вікна»;
- сприяння електронній сплаті мит, податків та зборів, пов'язаних з імпортом, тощо.

Нарешті, останнім кроком у формуванні правових основ функціонування «єдиного вікна» у США стало прийняття у 2015 р. Акту про сприяння торгівлі та забезпечення законності торгівлі (*Trade Facilitation and Trade Enforcement Act of 2015*) [10], нормами якого (*Sec. 107*) встановлювалися додаткові вимоги щодо урядових агенцій, що приймають участь у ІТДС та відповідні граничні терміни їх виконання. Зокрема, до таких вимог належать:

- створення та обслуговування необхідної інформаційної інфраструктури;
- підписання меморандумів по взаєморозумінню з Митною та Прикордонною службою США;
- подання Митній та Прикордонній службі критеріїв прийнятності та видів даних, що вимагаються для авторизації випуску товарів;
- застосування не пізніше 31 грудня 2016 р. ІТДС як основного засобу отримання від користувачів стандартного набору даних та іншої відповідної документації, заяв на отримання дозволів, ліцензій або сертифікатів, потрібних для випуску імпортованих товарів, або розмитненню товарів для експорту.

Органічною частиною правового забезпечення американської системи «єдине вікно» є положення Стандартного акту щодо електронних трансакцій 1999 р. (*Uniform Electronic Transactions Act*) [11], на основі якого розроблено відповідне законодавство окремих штатів. Зокрема, цим Актом визначається порядок підтвердження дійсності електронних документів (*Sec. 7*) та зобов'язання урядових агенцій щодо прийняття та поширення електронних записів та повідомлень (*Sec. 18*).

IV. Канадська Ініціатива «єдиного вікна»

Ще одним, доволі специфічним підходом до формування правових основ застосування системи «єдине вікно» для зовнішньої торгівлі можна вважати досвід Канади. Перш за все, слід зазначити, що ініціатива щодо створення «єдиного вікна» для канадської митниці походить з міжнародної угоди між Канадою та США. Відповідні

положення містяться у підписаному канадським Прем'єр-міністром та Президентом США у 2011 р. Плані дій під назвою «США – Канада поза кордоном: Спільне бачення периметру безпеки та економічної конкуренції» (*United States – Canada Beyond The Border: A Shared Vision for Perimeter Security and Economic Competitiveness*) [12]. Даним Планом дій, зокрема передбачалося, що Митна та Прикордонна служба США (CBP) спільно з Канадським агентством прикордонних служб (CBSA) забезпечать суб'єктів зовнішньої торгівлі системою «єдине вікно», через яке останні зможуть в електронній формі надавати всю інформацію, що вимагається для дотримання митних та інших урядових правил. Ця інформація буде отримуватися в електронному вигляді відповідними урядовими департаментами та агентствами для прийняття рішень щодо пропуску через кордон, які будуть передаватися в електронний спосіб. Для реалізації цих завдань було заплановано здійснення трьох груп ключових заходів, які згідно з оригінальним планом, передбачалося завершити у 2013 р.:

- повна імплементація та розгортання програм «єдине вікно» для імпорту, що надходить на територію США та Канади;
- переведення інформації, що вимагається всіма залученими урядовими департаментами та агентствами у електронну форму (з переглядом існуючих регуляторних актів та визначення для переведення лише тієї інформації, що є суттєвою для регуляторних цілей);
- переведення процесу прийняття рішень щодо пропуску через кордон у електронну форму щонайменше чотирьох пріоритетних департаментів та агентств.

Ще однією канадською особливістю можна вважати делегування більшості повноважень щодо правового регулювання запровадження «єдиного вікна» органам виконавчої влади, що було здійснено шляхом внесення у 1997 та 2001 рр. відповідних змін до Митного акту (*Customs Act*) 1985 р. [13]. Так, відповідно до п. 8.1 (8) Митного акту, уряду Канади за рекомендацією Міністра громадської безпеки та надзвичайних ситуацій (*Minister of Public Safety and Emergency Preparedness*) надається право встановлювати правила щодо електронних систем та інших технологій, що використовуються для адміністрування Митного акту та Тарифного акту включаючи такі питання, як:

- надання інформації або форм для будь-яких цілей митного законодавства в електронному або іншому вигляді, повідомлення осіб або передавання будь-якої іншої інформації;

– сплата платежів відповідно до Митного або Тарифного актів шляхом надання електронних інструкцій;

– спосіб та ступінь, до яких будь-які положення Митного або Тарифного актів та регламентів, виданих на їх основі, застосовуються до електронних систем, або адаптація таких положень для їх застосування.

Крім того, безпосередньо Міністерство громадської безпеки та надзвичайних ситуацій Канади визначає форми митних декларацій (п. 8), спосіб електронного заповнення декларацій (п. 8.1 (1)), авторизацію осіб для електронного декларування та відкриття такої авторизації (п.п. 8.1 (3), 8.1 (4)).

Таким чином, як ми бачимо, у канадській моделі запровадження «єдиного вікна» саме уряду надано право вирішувати питання шляхів та способів адаптації митного законодавства до використання електронних систем для цілей митного очищення товарів. Безпосередня реалізація проекту під назвою «Ініціатива єдиного вікна» (*Single Window Initiative, SWI*) розпочалася 29 березня 2015 р. та виконується Канадським агентством прикордонних служб (*Canada Border Services Agency*), про що було видано спеціальне митне повідомлення (*Customs Notice CN 15-014*) [14].

У повному обсязі «єдине вікно» було запроваджене Канадським агентством прикордонних служб 21 березня 2017 р. та включає дві електронні послуги:

– Інтегрована імпортна декларація (*Integrated Import Declaration (IID – SO911)*), що використовується як єдина форма подання інформації та електронного випуску товарів у всіх залучених урядових агенціях;

– ліцензії, дозволи, сертифікати та інша документація (*License, Permit, Certificate and Other Documentation (LPCO Image – SO 927)*) в якості окремого розділу Інтегрованої імпортною декларації для подання електронних копій відповідних документів.

На сьогоднішній день в проєкті «Ініціатива єдиного вікна» приймають участь 9 департаментів та агентств канадського уряду, що виконують 38 урядових програм [15]. До переліку залучених агентств, що здійснюють державний контроль за імпортом та експортом товарів, належать:

– Міністерство глобальних справ Канади (*Global Affairs Canada*) – контроль імпорту сільськогосподарських товарів, сталі, текстилю та одягу;

– Міністерство охорони здоров'я (*Health Canada*) – контроль за імпортом: а) споживчих товарів, косметики, радіоактивних приладів; б) медикаментів та медичних приладів; в) наркотичних засобів;

– Міністерство природних ресурсів (*Natural Resources Canada*) – контроль за імпортом енергетичних товарів, необроблених алмазів, вибухових речовин;

– Агентство з охорони громадського здоров'я (*Public Health Agency of Canada*) – контроль імпорту людських і тваринних патогенів та біологічних токсинів;

– Міністерство транспорту (*Transport Canada*) – контроль імпорту автомобілів та шин;

– Міністерство навколишнього середовища (*Environment and Climate Change Canada*) – контроль імпорту небезпечних відходів та відновлюваних матеріалів, озоноруйнівних речовин, контроль за викидами автомобілів та двигунів, захист дикої природи.

– Міністерство рибальства та океанів (*Fisheries and Oceans Canada*) – контроль за комерційним імпортом продукції морського промислу;

– Агентство з безпеки продуктів харчування (*Canadian Food Inspection Agency*);

– Комісія з ядерної безпеки (*Canadian Nuclear Safety Commission*) – контроль імпорту ядерних матеріалів та обладнання.

Основним способом залучення міністерств та інших урядових підрозділів до використання системи «єдине вікно» є підписання меморандумів про взаєморозуміння між ними та Канадським агентством прикордонних служб, які визначають всі аспекти їх взаємодії. Наприклад, згідно з меморандумом з Міністерством охорони здоров'я (*Umbrella Memorandum of Understanding between the Canada Border Services Agency and Health Canada*) [16], канадська митниця зобов'язується надавати допомогу Міністерству у адмініструванні законодавства з охорони здоров'я щодо імпорту товарів (п. 9) та затримувати товари, щодо яких є підозри про порушення законодавства (п. 11). У свою чергу, Міністерство відповідає за адміністрування та застосування відповідного законодавства, надання митниці інформації для здійснення таргетингу щодо правопорушень, залучення своїх інспекторів для перевірки товарів тощо (п. 14).

Слід зазначити, що загальні правила щодо електронних трансакцій у Канаді регулюються законодавством окремих провінцій,

яке створене на основі Стандартного акту щодо електронної комерції (*Uniform Electronic Commerce Act*), запропонованого у 1999 р. Канадською комісією зі стандартизованого законодавства (*Uniform Law Conference of Canada*). Наприклад, Акт щодо електронної комерції провінції Онтаріо (*Electronic Commerce Act*) 2000 р. [17] містить окремий розділ, що стосується органів публічної влади. Зокрема, передбачається, якщо орган публічної влади має повноваження створювати, збирати, отримувати, зберігати, передавати, розподіляти, публікувати або іншим чином поводитися з інформацією та документами, він має право здійснювати це в електронній формі (п. 15 (1)). Особливо зазначається, що порядок оплати бюджетних надходжень або витратків визначається виключно міністерством фінансів (п. 18 (2)).

Вимоги щодо формату та правил здійснення електронних трансакцій безпосередньо в рамках «Ініціативи єдиного вікна» встановлюються Агентством прикордонних служб Канади у вигляді Документації щодо вимог до клієнтів електронної комерції (*Electronic Commerce Client Requirements Document, ECCRD*). Відповідні положення містять вимоги щодо програмного забезпечення, правил ведення бізнесу та технічної інформації з питань подання, заміни, видалення або модифікації попередньої інформації щодо товарів та транспортних засобів для імпорту товарів з використанням електронного обміну даними на морському, повітряному, залізничному та автомобільному транспорті [18].

Висновки

Підсумовуючи наведені вище приклади правового регулювання системи «єдине вікно» можна констатувати, що достатньо різні щодо порядку організації та механізмів правового регулювання моделі даної системи можуть бути ефективними та виконувати поставлені перед ними завдання. Разом з тим, попри відмінності між моделями різних країн, всі вони мають певні загальні елементи.

Перш за все, незалежно від обраної моделі, однією з важливих вимог є визначення головного суб'єкту організації системи «єдиного вікна», який відповідає за її функціонування та організацію взаємодії з іншими залученими суб'єктами владних повноважень та недержавними суб'єктами. Повертаючись до рекомендацій ЄЕК ООН «єдине вікно може бути засновано урядовими організаціями (такими, як митні адміністрації), приватним бізнесом або публічно-приватним партнерством» [19, р. 11]. Однак, з огляду на те, що головний суб'єкт

(*lead agency*) «повинен бути дуже сильною організацією з необхідним баченням, повноваженнями, політичною підтримкою, фінансовими і людськими ресурсами, та інтерфейсами з іншими ключовими організаціями» [20], як правило, така функція залишається за митними адміністраціями, які виконують ключову роль у отриманні інформації та документів від суб'єктів, що переміщують товари через митний кордон, і саме через митницю найбільш зручно організувати доступ до необхідної інформації всіх інших суб'єктів владних повноважень.

Адже саме «митниця є найбільшою та найважливішою прикордонною агенцією у питаннях її втручання у торговельні трансакції, збирання інформації та поширення її діяльності. Таким чином, уряд зазвичай бачить митницю як природну агенцію, що повинна бути у фокусі розвитку «єдиного вікна». Це не обов'язково означає, що митниця буде власником або оператором «єдиного вікна», але навіть якщо це проблема, митниця буде головним зацікавленим суб'єктом, завдяки її широкому охопленню діяльності на міждержавних кордонах» [21]. Тож, можна зробити висновок, що для розвитку системи «єдиного вікна» критично важливим є наявність у національної митної адміністрації належних повноважень для організації взаємодії та інтеграції зусиль всіх інших прикордонних агенцій для реалізації належного виконання всіх передбачених законодавством формальностей щодо товарів та транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон. І, одночасно, митна адміністрація стає одним з найбільших вигодонабувачів від функціонування «єдиного вікна», адже може у найбільш зручний спосіб отримувати інформацію, необхідну для виконання митних формальностей та прискорювати виконання всіх внутрішніх митних процесів, що реалізуються під час митного контролю або митного оформлення.

Слід зазначити, що у формуванні відповідних повноважень митної адміністрації важливе місце займають не лише законодавчі приписи, а й встановлення договірних відносин з іншими суб'єктами, що здійснюють свою діяльність через систему «єдиного вікна». Зокрема, визначається щонайменше три типи угод [19, р. 11], які можуть укладатися з приводу функціонування «єдиного вікна»:

– по-перше, це угоди між урядовими агенціями, що задіяні у функціонуванні відповідної інформаційно-телекомунікаційної системи, які визначають завдання, повноваження та обов'язки кожного із суб'єктів;

– по-друге, це угоди з недержавними користувачами даної системи;
– по-третє, це угоди з іншими країнами з приводу обміну інформацією та взаємного визнання документів, що подаються або генеруються через «єдине вікно».

Тобто «єдине вікно» обумовлює не лише традиційні для електронного урядування напрямки взаємодії по лініях «Уряд – Уряд» (G2G) та «Уряд – Бізнес» (G2B), а й також вимагає узгодження питань транскордонної взаємодії між відповідними урядовими агенціями різних держав.

Нарешті, третім важливим елементом є безпосередня регламентація застосування інформаційно-комунікаційних технологій, при чому як на загальному, так і на галузевому рівні. Загальний рівень представлений нормативно-правовими актами, що регламентують використання електронних документів, електронного цифрового підпису, вчинення правочинів та здійснення платежів у електронній формі. Галузевий рівень представлений нормативно-правовими актами, що визначають технічні стандарти інформаційно-комунікаційних технологій, що застосовуються безпосередньо у системі «єдине вікно», формати та форми подання даних, та, що важливо, повідомлення стосовно термінів запуску тих або інших електронних послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деякі питання реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю: постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2016 р. № 364 // Офіційний вісник України. 2016. № 46. Ст. 1667.
2. Кормич Б. А. Глобалізація адміністративного права та митне законодавство // *Lex Portus*. № 5. 2017. С. 17–29.
3. Платонов О. Практика «Єдиного вікна» у міжнародній торгівлі // *Вісник КНЕУ*. № 4. 2013. С. 37–47.
4. Development of Trade Single Window in Hong Kong. Consultation Paper. – Hong Kong Special Administrative Region Government. Logistics Department. April 2016. 47 p.
5. Doing Business 2017. Equal Opportunity for All. World Bank Publications. The World Bank Group. – Washington. 2017. 355 p.
6. Establishing a Legal Framework for an International Trade Single Window. Recommendation 35. ECE/TRADE/401. – New York and Geneva. United Nations, 2013. 17 p.
7. Customs Legislation Amendment and Repeal (International Trade Modernisation). Act No. 95 of 2001 as amended. URL: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2008C00476>

8. Security and Accountability For Every Port Act of 2006. 120 STAT. 1884 PUBLIC LAW 109-347-OCT. 13, 2006. URL: <https://www.congress.gov/109/plaws/publ347/PLAW-109publ347.pdf>
9. Presidential Documents. Executive Order 13659 of February 19, 2014. Streamlining the Export/Import Process for America's Businesses // Federal Register. Vol. 79. No. 37. February 25, 2014.
10. Trade Facilitation and Trade Enforcement Act of 2015. PUBLIC LAW 114–125—FEB. 24, 2016. URL: <https://www.congress.gov/114/plaws/publ125/PLAW-114publ125.pdf>
11. Uniform Electronic Transactions Act (1999). Drafted by the National Conference of Commissioners on Uniform State Laws and by it Approved and Recommended for Enactment in all The States at its Annual Conference Meeting. Denver, Colorado. July 23–30, 1999. URL: http://www.uniformlaws.org/shared/docs/electronic%20transactions/ueta_final_99.pdf
12. United States – Canada Beyond The Border: A Shared Vision for Perimeter Security and Economic Competitiveness. Action Plan. December 2011. 30 p. URL: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/us-canada_btb_action_plan3.pdf
13. Customs Act (R.S.C., 1985, c. 1 (2nd Supp.)). URL: <http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/C-52.6.pdf>
14. Customs Notice. CN 15-014. Implementation of the Single Window Initiative. April 30, 2015. URL: http://publications.gc.ca/collections/collection_2015/asfc-cbsa/Rv55-5-2015-014-eng.pdf
15. Customs Notice. CN 17-09. Update to the Implementation of the Single Window Initiative. March 21, 2017. URL: <https://www.cbsa-asfc.gc.ca/publications/cn-ad/cn17-09-eng.html>
16. Umbrella Memorandum of Understanding between the Canada Border Services Agency and Health Canada. Government of Canada. URL: <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/consumer-product-safety/legislation-guidelines/acts-regulations/umbrella-memorandum-understanding-between-canada-border-services-agency-health-canada/annex-1.html>
17. Electronic Commerce Act, 2000. S.O. 2000, CHAPTER 17. URL: <https://www.ontario.ca/laws/statute/00e17#BK15>
18. Electronic Data Interchange (EDI) Systems. Electronic Commerce Client Requirements Document. Canada Border Services Agency. URL: <https://www.cbsa-asfc.gc.ca/eservices/eccrd-eng.html>
19. Establishing a Legal Framework for International Trade Single Window. United Nations Economic Commission for Europe. RECOMMENDATION No. 35, FIRST edition, adopted by the United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business. Geneva. December 2010. ECE/TRADE/401. 20 p.
20. Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window to enhance the efficient exchange of information between trade and government. RECOMMENDATION No. 33. United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business Geneva. July 2005. ECE/TRADE/352. 37 p.
21. Single Window Implications for Customs Administrations. URL: <http://css.escwa.org.lb/edgd/1476/SWimplicationsforCustomsAdminstrations.pdf>

